

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 91

Sreda, 11. novembra 1936

Leto XI

K diktaturam vojaških kast

Brige inozemstva

V današnjem razvoju sta načelne važnosti izjavi francoskega socialističnega gibanja in angleške delavske stranke, ki obe povdarjata, da je prva naloga vsake narodne vlade, da vzgoji svojo vojsko v demokratičnem duhu in da jo demokratizira. Od nekdanj so namreč zagovarjali socialisti, da naj služi vojska redu in miru kot opora socialne ednice države.

V današnji dobi pa vidimo pojav, ki pomeni čisto nekaj drugega, ki meri čisto drugam. Med državami je strašna konkurenca v oboroževanju, kar je neposredno v zvezi s političnimi odnošaji in dogodki, tako v zvezi, da prehaja tudi politična iniciativa na militarizem. Več dokazov imamo že za to trditev.

Pred kratkim smo čitali, da sta se sprla japonski ministrski predsednik Hirota in vojni minister general Terauchi. Vojni minister je zahteval, da se mora ves vladni aparat in oblasti postaviti na vojno podlago, to je pod politični vpliv vojske. Vojaštvo hoče imeti absolutno kontrolo nad vlado, to je voditi dejansko japonsko politiko.

Ni tu edini primer. Skoraj po vseh državah, kjer so diktature, je na vplivnih mestih generaliteta. In celo v Franciji in Angliji jako tehtno odločuje v politiki militarizem, da ne govorimo o prikritih ali javnih diktaturah vojaštva v naši sosesčini.

»Tekmovanje v oboroževanju,« pravi »Daily Herald«, »torej ni le veliko gospodarsko breme, marveč pomeni tudi vzgajanje kaste, ki se oddaljuje svoji prvotni nalogi ter postaja politični, namesto obrambni faktor v državi, kar se nikakor ne strinja z načeli demokracije in narodnega razvoja.

Ta vzgoja je prav značilna v deželah šovinizma. Vse velja vojski, vse napilovanju in ošabnosti napram domačemu narodu in tujim narodom. Tako se vzgaja povsem narodu tuja kasta, tuj del naroda, ki živi svoje življenje ter prehaja, če mu režimi ne strežejo, tudi k politiki in končno k ofenzivi z namenom vojaške diktature ali gospodstva vojaškega stanu.

Delavstvo Francije in Anglije ima torej popolnoma prav, če zahteva demokratizacijo vojske, razorožitev in posvetitev vojske nje pravemu namenu.

O naši vojski pa je znano, da stoji izven vsake politike in politične kombinacije.

Socialni demokrat predsednik parlamenta na Finskem

Finski parlament je na mestu dosedanjega predsednika Kallia, ki je postal ministrski predsednik, izvolil za predsednika parlamenta socialnega demokrata Hakkila s 136 od 200 oddanih glasov. Ta izvolitev se splošno smatra kot demonstracija proti predsedniku republike. Poseben pomen pa ima tudi tega, ker je Hakkila eden izmed onih braniteljev demokracije na Finskem, ki jih fašisti strastno sovražijo. Leta 1930, so ga fašisti (lapovci) ujeli in ga več dni držali v zaporu. Izpustili so ga šele, ko so videli da se je poizkušeni državni udar ponesrečil.

Notranji sporazum —

samo na podlagi nove ustave

Osnovno stališče beograjskega dela združene opozicije

»Politika« poroča, da so predstavniki združene opozicije v Beogradu Ljuba Davidovića, Joca Jovanovića in Aca Stanojevića osvojili tole načelno stališče glede obravnavaanja in rešitve notranje političnih vprašanj:

1. Prizna se hrvaška zgodovinska politična individualnost (osebnost) in vse to, kar iz tega sledi, ne da bi se spuščali v razmotrivanja, kako naj se to priznanje reši v zvezi z notranjo ureditvijo (države).

2. Povdarja se nujnost in važnost reform, ki so že danes na dnevnem redu.

3. Reforme se morejo izvesti samo z novo ustavo. Ni pa s tem rečeno, na kakšen način priti do nove ustave.

4. Reforme so potrebne v dveh smereh: prvič, da se vzpostavi demokratični in parlamentarni režim; drugič, da se ustvari nova notranja ureditev države v duhu sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev, torej

da ta nova državna ureditev zadovolji tako Srbe, kakor tudi Hrvate in Slovence.

5. Z novimi reformami je treba

Dr. VI. Maček v avdijenci

Knez namestnik Pavle je sprejel v pondeljek, dne 9. t. m. dr. VI. Mačka v avdijenco.

To bi bili prvi vidni poizkusi v

Notranji minister v Zagrebu

Dr. Korošec: »Enkrat me Hrvati bolj, enkrat manj sovražijo.«

Precejšnjo pozornost v političnih krogih je vzbudila vest o posetu notranjega ministra dr. Korošca v Zagrebu. G. dr. Korošec je v Zagrebu tako redek gost, da se že ne spomni, kdaj je bil poslednjič tu, najmanj seveda službeno. Tem večje začudenje je zato vzbudil njegov službeni obisk pri banu, ki ga je napravil te dni, pri kateri priliki je podal tudi politično izjavo; rekel je med drugim: »Nisem sentimentalen. Vem, da me

ustvariti nov državni aparat, ki bo pravilno funkcioniral in državi omogočil, da posreduje in rešuje socialne in gospodarske probleme.

reševanju hrvaškega vprašanja. Tak vtisk dobi čitatelj tega poročila, čeprav ni izšel o tej avdijenci uradni komunikacije.

Hrvati enkrat bolj, drugič manj sovražijo. Moja najtoplejša želja je, da završim svojo politično kariero s tem, da bodo vsi Hrvati srečni in zadovoljni v tej naši državi in tudi z menoj.

Ta izjava, dana v Zagrebu, ima svoj pomen, zlasti z ozirom na politični položaj, ki se zdanje dni, kot izgleda, začneja razvijati v hitrejšem tempu.

Socialisti z združeno opozicijo v Vojvodini

K občinskim volitvam v Vojvodini

Vojvodinski sodrugi so za občinske volitve podpisali sporazum z vojvodinskim krilom združene opozicije, da se udeležijo občinskih volitev skupno. Izdali so v ta namen skupen oklic in ga podpisali zastop-

niki socialistov in združene opozicije. Oklic posebej poudarja, da gredo volilci v boj v znaku demokracije ter da je njih cilj uresničenje političnih svoboščin in demokracije.

Združena opozicija proti ustanavljanju žoltih strokovnih organizacij

Sporazum k občinskim volitvam v Zenici

Beograjske »Radničke Novine« objavljajo v št. 45 z dne 5. novembra t. l. tale dogovor za občinske volitve v Zenici:

Sporazum

o udeležbi pri občinskih volitvah, ki bodo v Zenici 8. novembra 1936, med združeno opozicijo in socialisti glede naslednjega:

A) Komunalni program obseza v glavnem:

1. podpiranje nezaposlenih delavcev in mestnih siromakov;
2. uvedba progresivnega občinskega davka;
3. ukinitje, oziroma znižanje občinske trošarine na življenske potrebščine, ki jih rabijo široke mestne množice;
4. boj proti draginji in maksimiranje cen moki, kruhu in mesu;
5. vpliv na znižanje najemnin;
6. zvišanje trošarine na luksuzno blago;
7. podpiranje siromašnih šolskih otrok in vzdrževanje kuhinj za otroke;
8. gradba šol;
9. pravilno izterjavanje občinskih doklad;
10. podpiranje gradbe delavskih stanovanj;
11. greditev občinske administracije in redukcija personala.

B) Skupno podpirati vse predloge, ki so usmerjeni v tem zmislu kakor tudi voditi boj:

1. za državljanske politične svoboščine;
2. proti vojni in fašizmu;

3. za tajno in proporcionalno volilno pravico ter

C) onemogočiti vsako akcijo, ki ima namen razbijati svobodni delavski strokovni pokret, kakor tudi onemogočiti ustanavljanje »Hrvatskega radniškega saveza«, ker vidimo v enotnih delavskih organizacijah jamstvo, da bodo delavci složni in združeni branili svoje pridobitve in izvajali nove, dočim bi ob ustanavljanju več delavskih organizacij to jamstvo ne bilo podano.

Sporazumevajoče se stranke ostanejo stalno v kontaktu z namenom, da program po tem sporazumu uresničijo in se bore za njega uresničenje.

Zenica, 25. X. 1936.

Zaključeno in podpisano:

za socialiste: Mato Marić, s. r., Mustafa Mujagić, s. r., Derviš Mečan s. r.

Za združeno opozicijo: Ismet Salčinović, s. r., Blaž Marić, s. r., Pavao Kolar, s. r.

Skupščina Delavske zbornice

IV. redna seja skupščine Delavske zbornice

bo v nedeljo, dne 22. novembra ob 9. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Delegati za to skupščino dobe vabilo in dnevni red skupščine.

Občinske volitve v 80 občinah

katere 28. oktobra niso volile, ker ondodnim izvoljenim upravam še ni iztekel triletni rok, bodo 6. decembra t. l.

Med občinami, ki bodo volile za »Miklavža«, so tudi izrazito delavske občine, kot

Trbovlje, Hrastnik in Velenje.

Ostale občine pa so:

Okraj Celje: Dramlje, Nova cerkev, Petrovče, Polzela, Sv. Jurij pri Celju — okolica, Sv. Jurij pri Celju — trg, Sv. Pavel pri Preboldu, Šmartno v Rož. dolini, Tabor, Vel. Pirešica, Vojnik — okolica in Vransko.

Okraj Črnomelj: Adlešič, Gradac in Semič.

Okraj Dolnja Lendava: Turnišče.

Okraj Gornji grad: Bočna, Ljubno, Mozirje — okolica in Rečica ob Sav.

Okraj Kamnik: Krašna, Lukovica in Vodice.

Okraj Kočevje: Sodražica.

Okraj Konjice: Konjice trg.

Okraj Kranj: Naklo in Smlednik.

Okraj Krško: Leskovec pri Krškem, Radeče in Vel. Dolina.

Okraj Laško: Hrastnik-Dol in Trbovlje.

Okraj Litija: Dole, Kolovrat-Mlinše, Kresnice, Polšnik, Sv. Križ, Šmartno pri Litiji in Višnja gora.

Okraj Ljubljana: Dobrova, Dol, Dolsko, Grosuplje, Log, Podgorica, Preserje, Račna, Rudnik, Slivnica-Žalna in Šmartno pod Šmarno goro.

Okraj Ljutomer: Veržej.

Okraj Maribor levi breg: Cerkevjak, Jurovski dol, Pesnica, Sv. Benedikt v Slov. goricah in Ščavnica.

Okraj Novo mesto: Črmošnjice, Dvor, Trebnje in Velika Loka.

Okraj Ptuj: Grajena, Kog, Majšperk, Osluševci, Rogoznica, Slovenja-vas, Sv. Andraž v Slov. goricah in Sv. Miklavž.

Okraj Radovljica: Kamna gorica in Koroška Bela.

Okraj Slovenjgradec: Slovenjgradec, Šoštanj-okolica in Velenje.

Okraj Škofja Loka: Stara Loka in Škofja Loka.

Hudi boji pred Madridom

trajajo z nezmanjšano silo

Položaj na fronti pred Madridom je za vladino vojsko težek in resen, nikakor pa ne brezupen.

Vesti o zavzetju Madrida, ki so jih prinesli nedeljski listi, pa so bile docela netočne in gladko izmišljene.

Nacistična vojska se nahaja mestoma še vedno več kilometrov oddaljena od Madrida, ali pa v precej oddaljenih predmestnih okrajih, kjer jo zadržujejo vladine čete in s protinapadi onemogočajo njeno prodiranje.

Izgleda, da se bodo za Madrid vodili še hudi boji. Nacionalisti se bodo skoro prepričali, da njihova akcija, ki ima za cilj: zavzetje Madrida, ne bo navaden izprehod.

Tudi iz njihovih poročil je vedno bolj razvidno, da je obramba Madrida dobro organizirana in da se vodi boji z menjajočim uspehom.

Če že napredovanje na odprtem terenu povzroča težke preglavice in ogromne izgube nacistom, bodo boji v mestu samem, ako bodo nacisti prodirali, še mnogo težji.

Vlada v Valenciji

Vlada se je preselila v Valencijo, ker ne more voditi nemoteno svojih poslov v mestu, ki leži v območju vojnih operacij. Deloma je prenesla svoj sedež tudi radi tujih diplomatskih zastopstev.

V Madridu je postavljen poseben odbor za obrambo mesta, ki ima značaj pokrajinske vlade in dalekosežna pooblastila. Na čelu tega odbora stoji general Miaha.

Francija in Anglija

ne bosta priznali nacistične vlade

Vladi Francije in Anglije nikakor ne mislita priznati nacistične vlade v Španiji, tudi ne, ako bi Madrid padel. Priznali bi jo k večjemu tedaj, ako bi se vsa Španija nahajala pod vladno generalov in bi bili ti v stanju izvesti nove volitve.

Doma in po svetu

Balugdžić jih vznemirja. »Samouprava«, glavno glasilo JRZ, komentira našo beležko o glasovih, ki so spravljal zvestega prijatelja socialističnega pokreta Živojina Balugdžića v zvezo s snovanjem socialistične stranke. Ker so še vedno v veljavi zakoni o tisku in o političnih strankah, ki jih je izdal diktatorski režim, se vzdržujemo vsake polemike s »Samoupravo«. Konstatiramo samo, kar že dalj časa opazujemo, da se »Samouprava« vselej nervozno vznemiri, kadar sliši ime Balugdžić.

Prepovedana knjiga Frana Erjavca. V tej kočljivi zadevi skuša »Slovenec« preobračati resnico in trdi, da so bile Erjavčeve knjige konfiscirane že leta 1920. To ni res. Celo v času odkrite diktature so se Erjavčeve brošure smele svobodno izposojati in razširjati. Ne vemo, zakaj hoče »Slovenec« v tej stvari prikrivati resnico. Pribijamo, da Erjavčeve knjige niso bile zaplenjene leta 1920, ko je bil Erjavce še ideolog kmetsko-delavske zveze in stare pravde, ampak šele prejšnji mesec, ko je bil že prosvetni referent.

Moderen davek. Dravska banovina je uvedla na brivsko rezila za brivske aparate, ki velja eno Din 1.—, kar Din 1.— davka na komad. S tem je porasla cena teh rezil za sto odstotkov. La ... k

Tako je treba, da delavci poplačajo zausnične! Ravnatelj tovarne usnja in trikotaže Zdravko Albaha in njegov prijatelj Ilija Božić iz ne-

kega kraja blizu Umke sta bila toliko predrzna, da sta nekega dne oklofutala delavko v tovarni Slavko Obrenovčanko. Slavka je imenitna gospoda tožila in sodišče v Umki je obema junakoma, ki sta se izpozabila nad ubogo delavko, prisodilo vsakemu po 10 dni zapora in Din 600 v denarju; razen tega morata plačati delavki tudi odškodnino vsak po Din 400.

Vojaška konferenca balkanske antante se bo vršila jutri v Bukarešti. Udeležev se je šefi generalnih štabov držav balkanske antante.

Milijoni letakov s tremi pušicami na Dunaju. Dne 18. oktobra je avstrijski kancler priredil parado svoje domovinske fronte. Že v soboto, dne 17. oktobra so dunajski socialisti raztrosili zvečer milijone letakov s tremi pušicami in primerno vsebino. Samo v favoritenskem okraju je bilo razdeljenih ta večer 400.000 teh letakov. Priredili so socialisti tudi v tem okraju 30 svetljivih manifestacij v rdečimi raketami in drugim. V nedeljo zjutraj so socialistični delavci preplavili vse kolo-dvorce z letaki ter še ostale okraje. Tudi strokovne (ilegalne) organizacije so izdale in razširile ob tej priliki letake s svojimi zahtevami med mladino in občinstvom. V nedeljo zvečer pa so bili letaki razdeljeni v dvornem gledališču in operi, in sicer najprej legalni, za njimi pa še ilegalni. Dunajska reakcija je priredila divji lov za razširjevalci letakov in prireditelji manifestacije, ki so sijajno uspele.

Dva dni stavke v tovarni na Saksonskem. Firma E. G. Häntschi

v Grosschönau na Saksonskem je odpustila 142 delavcev. Ostalim je hotela znižati mezde za trideset odstotkov. Vsi delavci so stopili v stavko 21. oktobra. Po dveh dneh stavke je posredoval vladni organ dela ter javil delavstvu, da se bodo plače znižale za deset odstotkov, kar mora delavstvo vzeti na znanje. Delavstvo tega predloga ni sprejelo, tedaj je pa vladni posredovalec delavstvu sporočil, da bodo vsi, ki predloga ne sprejmejo, odgnani v zapore. Delavstvu ni ostalo drugega, kakor da je klonilo voditelju režimske strokovne organizacije.

Göring in pomanjkanje surovega masla. Pred dobrim tednom je govoril Göring pred 20.000 poslušalci o svojih gospodarskih načrtih. Med drugim je omenil tudi pomanjkanje življenjskih potrebščin, zlasti mesa in surovega masla. Kakor poročajo rajhovski listi, je Göring govoril takole: »Tudi jaz ne uživam več surovega masla in sem že 20 funtov shujšal.« Časopisi dostavljajo, da je ta izjava Göringa izzvala burjo smeha med poslušalci. Kako tudi ne; Göring je znan vsled svoje debelosti, kaj zato če izgubi 20 funtov (10 kilogramov), njemu to ne škodi, toda kaj naj stori človek, ki tehtja 120 funtov, pa jih vsled pomanjkanja življenjskih potrebščin — po naše vsled gladovanja — izgubil? Ta bi najbrž ne mogel več govoriti pred 20.000 zborovalci, ampak bi mu skoro gotovo kdo drugi govoril — ob odprtem grobu v slovo.

Kdo pita nacizem, zopet dokazuje dejstvo, da fašistični sudetski Nemci na Čehoslovaškem dobivajo denarno podporo ne le od nemških industrijcev in kapitalistov, ampak tudi od čeških v Pragi. O tem razpravljajo na Čehoslovaškem, pa se fašisti prav nič ne sramujejo.

Več orožja — manj varnosti

Belgijska socialna demokracija h kraljevemu govoru

Socialistični zunanji minister Belgije, Spaak, se očitno strinja s politiko predsednika belgijske vlade in belgijskega kralja, da bodi Belgija nevtralna in se oborožuj za samobrambo. Stališče stranke je v tem vprašanju drugačno. V listu »Peuple« je znani politik in član socialistične delavske internacionale, s. de Brouckere, napisal članek, v katerem dokazuje, da je to nevaren eksperiment. Priporočljiva je priprava za samobrambo pred napadalci. Toda, če hočemo imeti varnost in zaščito pri sedeh, je potrebno sklepati v smislu pakta Društva narodov ali lokarnske pogodbe mednarodne obveznosti med seboj, ker sicer ni gotovo, ali bomo imeli zaveznike ali ne. Belgija v slučaju vojne ne bi bila izven nevarnosti. Belgija more trdno upati v mir le, če se sklene čim širši pakt kolektivne varnosti. Oboroževanje samo in nevtralnost brez mednarodne pravne podlage, pa samo povečava vojno nevarnost za Belgijo.

Bolniško zavarovanje postrežnic

OUZD razglša: Zavarovanje postrežnic posvečajo delodajalci malo pozornosti. Zato nastajajo ob obolenju prizadetih spori o zavarovalni obveznosti, težave pri plačilu predpisanih prispevkov; opustitev prijavi ma neprijetne posledice zlasti za gospodinje. Postrežnice so zavezane zavarovanju, če zaslužijo bodisi v naravi ali v denarju skupno več kot Din 200.— na mesec. Zasluzek do všteti Din 200 na mesec, ne ustvarja pri postrežnicah zavarovalne obveznosti. Vendar pa zavarovalna obveznost nastane tudi, če znaša zasluzek nad 200 Din na mesec pri vseh delodajalcih skupno, pri katerih opravljajo dela postrežnice. Starost, trajanje zaposlitve ali zakonsko razmerje ne vpliva na zavarovalno obveznost. V dvomljivih slučajih naj se gospodinje obrnejo za pojasnila na urad.

Doslednost pa taka. Znano je, kako zelo hud je »Slovenec« na boljševe, »ki so iz delavca ustvarili navaden stroj brez duše«, kakor večkrat piše. Njegov sotrudnik A. Kuhar pa je v št. 253 »Slovenca« naravnost zadavljen nad tem, kar je videl v Nemčiji, kjer ne poznajo 40-urnika, ker nočejo lenuhariti, ampak je vse »izvedeno v akordu in je izračunan čas, kako dolgo potrebuje človek, da pomete 1 m² prostora.« —

Mihael Zoščenko:

Pelageja

Pelageja je bila nepismena ženska. Niti podpisati se ni znala.

Njen mož pa je bil sovjetski funkcionar. Čeprav je bil preprost človek, vaščan, po petih letih bivanja v mestu se je vsega navadil. In ni se znal samo podpisati, vrag ve-di, kaj je še vse znal.

In sila nerodno mu je bilo, ker je bila njegova žena nepismena.

»Pelagejuška, vsaj podpisati bi se naučila,« ji je dostikrat dejal. »Saj ni dolg najin priimek, vsega sta dva zloga — Kuč-kin, ti pa še tega ne znaš... nič kaj vseč mi ni to, res ne...«

Pelagija pa je ob takih prilikah zamahnila z roko in odgovorila:

»Čemu mi bo to, Ivan Nikolajevič. Počasi se staram in roka mi ne bi nič kaj hitro tekla po papirju. Zakaj naj bi se zdaj učila in se ubijala s tistimi neumnimi črkami? Naj se rajši pionirji učijo, jaz bom tudi brez tega lahko živela.«

Pelagijin mož je bil silno zaposlen in prav nič preveč časa mu ni ostajalo, da bi ga zapravljval s svojo ženo. Zmajal je z glavo — eh, Pelageja, Pelageja... In umolknil.

Nekoč pa ji je vendarle prinesel knjižico.

»Glej, Polja,« je dejal, »to je najnovejši abecednik - samoučitelj, sestavljen po zadnjih metodah. Sam ti bom pokazal, kako in kaj.«

Pelageja se je tiho nasmehnila, vzela abecednik v roke, ga nekajkrat obrnila in ga spravila v omaro — naj leži tam, mogoče bo še potomcem prišel prav.

Nekoč pa je prinesel Ivan Nikolajevič domov raztrgan suknjič, ki ga je bilo treba na rokavu zašiti. Pelageja je sedla za mizo. Prijela je šivanko. Vtaknila je roko pod suknjič in tedaj je nekaj zašumelo.

»Je mar denar?« je pomislila Pelageja.

Pogledala je in našla pismo. Čist, snažen ovitek, na njem majhne črke, papir pa kakor bi dišal po parfumih in odekolonu. Pelagejo je za bolelo pri srcu.

»Ali me mar Ivan Nikolajevič vara?« je mislila. »Ali morda dopisuje z uglednimi damami in se meni, nepismeni neumnici posmehuje?«

Še enkrat je Pelageja pogledala kuverto, potem pa je izvlekla pismo, toda kaj naj reva počne z njim, ko pa ne zna čitati.

Prvikrat v življenju ji je bilo žal, da ne zna čitati.

»Čeprav pismo ni moje,« je premišljevala, »moram vendarle vedeti, kaj v njem piše. Mogoče se bo za-

voljo tega vse moje življenje izpremenilo, morda bo bolje, da se vrnem na kmete in primem za kmetiško delo.«

Pelageja je zaplakala, spomnila se je, kako se je Ivan Nikolajevič v zadnjem času izpremenil, brke si je lepo navil in roke pogosto umival.

Tako je Pelageja dolgo sedela, gledala pismo in ihtela. Prečitati pa pisma ni mogla. Pokazati ga tujemu človeku, bi bilo tudi malce nerodno.

Potem je Pelageja spravila pismo v omaro, zašila suknjič in čakala, kdaj se vrne Ivan Nikolajevič. Ko se je vrnil, Pelageja ni hotela na zunaj pokazati nikake izpremembe. Mirno se je razgovarjala s svojim možem in celo namignila, da bi se rada učila in noče biti več temna in nepismena ženska.

Ivan Nikolajevič je bil tega sila vesel.

»Vidiš, vidiš, tako je prav!« je dejal. »Ti bom že pokazal, kar bo treba.«

»Nu, le pokaži,« je dejala Pelageja.

In mahoma pogledala lepo prstrižene brke Ivana Nikolajeviča.

Dva meseca se je Pelageja vsak dan učila čitati. Potrpežljivo je sestavljala besede, izbirala in preštevala črke in se na pamet učila fraz.

Vsak večer je iz omare vzela usodno pismo in poizkušala razvozljati njegov tajinstveni zmisel.

Toda ni bilo tako lahko.

Šele tretji mesec je bila Pelageja črkam kos.

Ko je Ivan Nikolajevič zjutraj odšel na delo, je vzela Pelageja iz omare pismo in ga pričela čitati.

S težavo je razvozljala drobno pisavo in le vonjava dišav jo vzpodbujala, da pisma ni vrgla proč.

Pismo je bilo naslovljeno na Ivana Nikolajeviča.

Pelagija je čitala:

»Spoštovani tovariš Kučkin!

Posiljam vam obljubljeni abecednik. Menim, da bo vaša žena v dveh-treh mesecih kos vsem učenostim. Obljubite mi, prijatelj, da boš v ta namen zastavili vse svoje sile. Dopovejte ji, pojasnite, kako odvratno je, če je ženska nepismena.

Ravno zdaj, ob tej obletnici, bom likvidiral nepismenost po vsej republiki in z vsemi sredstvi, zato ne bi bilo lepo, če bi pri tem pozabili na svoje najbližje sorodnike.

Napravite to na vsak način, Ivan Nikolajevič.

S tovariškim pozdravom!

Marija Blohina.«

Pelageja je pismo dvakrat prečitela, bilo ji je za malo in je zahtevala.

„Slovenec“ je zopet enkrat zavzel Madrid To pa se je zgodilo takole...

... v četrtek

Zadnje boje za zavzetje Madrida po belih od srede preteklega tedna je otvoril »Slovenec« s svojim poročilom od 5. t. m. o anarhiji v oblegani prestolici: Tam je prišlo do hudega razkola med anarhisti in socialisti, med tem ko se komunisti držijo precej rezervirano. Socialisti zahtevajo namreč, da se mesto prepusti nacionalnim četam, anarhisti pa ga hočejo pognati v zrak in zažgati. V te svrhe so že vse podminirali, pripravili petrolej in bencin.

... v petek

Po tej anarhiji je pod velikim naslovom v petkovi številki »Slovenca« začel »Divji beg iz Madrida...« Oni, ki se boje maščevanja belih, so bežali proti Valenciji, miličniki (ki jim je pri nacionalistih zagotovljen brat-ski sprejem), pa k nacionalistom.

... v soboto

Ko se je vse razbežalo, je v soboto »Slovenec« dobil televizijsko poročilo: »Madrid v plamenih.« Seveda je bilo bralcu takoj jasno, da so Madrid zažgali socialisti, anarhisti in komunisti, ki so glasom »Slovenca« v četrtek pripravili petrolej in bencin. Pa le ni bilo tako, kajti »vse požare so povzročile vžigalne bombe belih čet, ki hočejo napraviti zmedo in demoralizirati branitelje«, se je zareklo »Slovenčarjem«. Vendar takih dejanj človek ne sme obsojati, glavno je, da imajo dober namen. Tak dober namen pa moramo pripisati tej »beli« akciji in »Slovenec« to potrjuje: »Ves pritisk in vsi napori nacionalnih čet so naleteli na gluha ušesa madridskih mogotcev, ki neprestano pošiljajo nove čete v strelske jarke...« Še več, pred tem, ko so žene, otroci, deklice in starčki zapustili svoje domove, so »trgovci zaprli svoje trgovine in se postavili v vrste borcev.« Za tako ravnanje je treba spustiti ljudem rdečega petelina na streho. Vse, kar je prav, da bi bili pa celo trgovci na strani rdečih, pa vendar ne gre! Da se jim še bolj osvelji, je »Slovenec« takoj v naslednjem poročilu pustil anarhiste

in komuniste ropati po zaprtih trgovinah in privatnih stanovanjih.

Potem je pa še enkrat prikazal svojim čitateljem, kakšne so rdeče zverine:

»Rdečim se ne smilijo ne žene ne otroci.« Bele si vzemite za zgled! Samo čitajte dalje, kaj pove o njih »Slovenec«: »Nad Madrid so priletela v petek nacionalna letala, ki so izvršila hud bombni napad ter vrgla nešteto vžigalnih bomb, ki so napravile ogromno škodo. Nacionalna letala pa so spustila tudi nekaj bomb, napolnjenih s strupenimi plini, kar je napravilo na madridsko prebivalstvo porazen vtis.« Te bombe so res utegnile porazno »delovati«, ne samo na žene in otroke, ampak so kaj lahko zadušile tudi kakšne talce, ki jih imajo rdeči 30.000 zaprtih v Madridu in za čijih usodo je »Slovenec« že mesece v hudih skrbeh; toda krivi so rdeči, ki se jim ljudje nič ne smilijo.

... v nedeljo

V nedeljo pa je bilo »Slovenec« teh rdečih grozovitosti že preveč, zato je pustil zavzeti Madrid po »belih« četah črnopolnih Marokancev, obenem pa je to vest oznanil pod velikim naslovom svojim čitateljem: »Franco zavzel Madrid.« Da bo bolj držalo, si jo je pustil potrditi od nacionalne vlade v Burgosu.

Nato je čul »Slovenec« še detonacijo razstrelb, ko so rdeči pognali v zrak z dinamitom kraljevo palačo, gledališče, telefonsko centralo itd. Potem pa se je od razburjenja onesvestil. Ko se je zopet zavedel, je bilo njegovo prvo vprašanje: »Kje je predsednik vlade, Caballero?« Ali so ga že ujeli in izročili rabljam? Vidno vznemirjen je takoj nato prejel vest iz Londona, da se je vlada s Caballerom vred preselila v Valencijo.

Jezen radi bega vlade, je sklical »Slovenec« diplomatski zbor, da bi razpravljali, kaj naj stori, ker je vlada zapustila Madrid. Diplomati, ki jih je »Slovenec« že poldrugi mesec poprej poslal iz Madrida, tisoč kilometrov daleč na francosko mejo, ker je smatral, da v Madridu niso več

Kulturni pregled

Mariborsko gledališče

Puccini: Madame Butterfly. Gostovanje ljubljanske opere. Prva glasbena predstava letošnje sezone je bila priljubljena Puccinijeva opera Butterfly. Ljubljanska opera, ki se je že lansko sezono priljubila mariborskemu občinstvu, je privabila polno hišo, tako da so morali postaviti še dodatne sedeže. Naslovno vlogo je pela odlično Zlata Gjunjenčeva in je zlasti v tragičnem koncu dosegla višek. Izborna sta bila tudi Gostič in Janko ter vsi ostali pevci. Orkester je pod dirigentom Štrifotom polno in zvočno izvajal melko Puccinijevo glasbo.

Delavski pravni svetovalec

Ogrožanje nepremičnin vsled tuje gradnje (Sp. Hudinja)

Vprašanje: Imam malo posestvo v bližini opekarnice. Opekarna sedaj koplje tik mojega zemljišča v globino do 12 m, tako da se je pričelo moje zemljišče sesedati. Ali morem kaj ukreniti proti temu?

Odgovor: Od opekarnice lahko zahtevate varščino za škodo, ki vam preti, odnosno, da ukrene vse potrebno v zaščito Vašega zemljišča. Ako opekarna tega ne bi hotela napraviti, lahko vložite tožbo, s katero zahtevate, da se kopanje poleg Vašega zemljišča prepove.

29

Za odmor doma

7225-06

Zenske copate za doma iz toplega podložnega dubla z ovrtnikom okrašenim z obrobo in gipkim usnjnim podplatom.

7515-99

Copate iz sukna, lahke, tople in udobne, brez pete rdeče, modre in rjave barve.

in tople 39

1405-00

Usnjene copate brez pete z specialno lepilnim podplatom, vsled tega lahke in prožne. Najprikladnejše za potovanje v vlaku.

3515

39

7217-01

Tople in udobne moške copate iz kosmatega kariranega dubla, z nož traj podložene z vato.

Bata

varni, so se sedaj naenkrat zopet znašli sredi gorečega mesta — k posvetovanju. Kdo bi si mislil, da so današnji diplomati taki junaki. In ko so se tako posvetovali, je »Slovenec« zmage pijan zadremal.

... v ponedeljek

V ponedeljek se je zbudil z velikim mačkom. Poizkušal je zbrati svoje misli, pa ni šlo in ni šlo. V glavi mu je brnelo in šumelo, kot če bi v zraku krožilo tisoč letal zmagovite Francove armade. V vse to pa so se mešali čudoviti zvoki glasbe madridske radiopostaje, ki jih je »Slovenec« čul v nedeljo, potem ko je Franco že v soboto zavzel Madrid in je radijska postaja rdečih že v petek utihnila. »Toda to morajo biti vendar halucinacije,« si je dejal sam pri sebi, zato je napisal z velikimi črkami: »Po vdoru belih v Madrid«. Ker s Francem ni mogel dobiti zveze, je oprezno dostavil v podnaslovu: »General Franco prodira previdno proti središču mesta.« Nato pa je dobil »Slovenec« strašne novice o tem, kako je z gledalo v nedeljo v Madridu; takole pravi: »Popoldne je zasijalo sonce nad Madridom in skoraj vsi prebivalci so bili na ulicah, da ujamejo sonce zadnjega lepega jesenskega dne. Okoli pol-

dne so bile ulice polne prebivalstva, ki se je sprehajalo, nad mestom pa se je tedaj pojavila eskadrila desetih rdečih letal, ki so letela na fronto. Nad središčem mesta so letalci izvršili še nekaj drznih akrobacij.« Kaj takega je pa res od sile!

Kje pa je Franco, kje njegova letala?

Stvar se je potem pojasnila in sicer zelo enostavno:

Sobotna poročila o vkorakanju čet generala Franca v Madrid so bila netočna. Razširili so jih časnikarji, ki so pograbili kot gotovo dejstvo to, kar so v glavnem stanu čet generala Franca šele pričakovali, da se bo zgodilo in kar so poročale radio postaje »v Sevilii, Cadizu, Venerifi in Lisaboni...«

Ker pa »Slovenski dom« tega še ni mogel verjeti, si je v ponedeljek zvečer napisal te-le tolažilne besede: »V krvi in ognju sprejema Madrid svoje nove gospodarje.«

V globoki žalosti javljamo tužno vest, da je naš ljubljani soprog, oče, itd., gospod

FRANC DOLENC

z Bukovega vrha št. 2,

dne 7. novembra 1936 nenadoma umrl.

Položili smo ga v naročje materi

zemlji dne 9. novembra na pokopališču v Poljanah.

Bukov vrh - Stražišče, 9. novembra 1936.

Žalujoči:

Marija, žena. Jurij in Ciril, sinova.

Ivana, por. Oblak, hčerka in ostali sorodniki.

Pet let zavarovanja KARITAS!

1. november 1931

1. november 1936

Niti splošna gospodarska kriza, niti polom samopomoči nista mogla preprečiti hitrega razvoja tega zavarovanja. V petih letih je KARITAS postala največje ljudsko zavarovanje. Smatramo za svojo dolžnost, da se ob tej obletnici zahvalimo vsem našim zavarovancem, ki so svoje in svojih domačih življensko zavarovanje zaupali našemu domačemu zavodu in mu tako pripomogli do velikega razmaha.

KARITAS, Maribor, Orožnova ulica 8. — KARITAS, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice.

Volnene dokolenke,

moške in ženske nogavice

iz lasne petarne nudi

EKSPORTNA HIŠA „LUNA“

Maribor, Glavni trg št. 24.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najceneje pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I.L.L.O.L.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška c. 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnikih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

POZOR! Damsko in moško garderobo po najnovejši fazoni in zmernih cenah vam izgotovi Aršic Leopold, modni salon »Elegance«, Maribor, Koseskega ulica 22. (Zadostuje dopisnica, pridem na dom.)

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324